

THIẾT KẾ VÀ SỬ DỤNG MÔ HÌNH ĐỂ PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC NHẬN THỨC CHO TRẺ TRONG HOẠT ĐỘNG KHÁM PHÁ KHOA HỌC Ở TRƯỜNG MẦM NON

Trần Thị Thùy Trang¹

Ngày nhận bài: 25/5/2023; Ngày phản biện thông qua: 14/9/2023; Ngày duyệt đăng: 30/9/2023

TÓM TẮT

Hoạt động khám phá khoa học là một trong những hoạt động có ý nghĩa quan trọng đối với việc phát triển tư duy và năng lực nhận thức cho trẻ. Thông qua hoạt động khám phá, trẻ được trải nghiệm tìm tòi, sử dụng các giác quan để khám phá những điều thú vị xung quanh mình. Để tổ chức hoạt động khám phá khoa học hiệu quả, đòi hỏi giáo viên phải chuẩn bị nhiều đồ dùng dạy học trực quan, đặc biệt là mô hình. Việc thiết kế mô hình không chỉ giúp giáo viên dễ dàng tổ chức các hoạt động khám phá khoa học theo hướng phát triển năng lực nhận thức cho trẻ mà còn là cơ hội để giáo viên phát huy tính sáng tạo. Bài viết đề cập đến việc hướng dẫn thiết kế và sử dụng các mô hình để phát triển năng lực nhận thức cho trẻ trong hoạt động khám phá khoa học ở trường mầm non.

Từ khóa: Mô hình, năng lực nhận thức, khám phá khoa học.

1. MỞ ĐẦU

Trẻ mầm non có nhu cầu rất lớn trong việc tiếp xúc và nhận thức thế giới xung quanh. Vì vậy, nếu tạo cho trẻ môi trường tốt, giúp trẻ dễ dàng tiếp cận với những kiến thức phù hợp với lứa tuổi, từ đó sẽ thúc đẩy quá trình phát triển của trẻ một cách hiệu quả nhất. Khám phá khoa học là một trong số ít các hoạt động đáp ứng nhu cầu trẻ học về những điều xung quanh mình. Trẻ em luôn phấn khích với khoa học, trẻ luôn bận rộn với việc tìm hiểu những điều thú vị và đây cũng là lúc tư duy trẻ được mở rộng, kích thích não bộ phát triển.

Trong chương trình giáo dục mầm non, hoạt động khám phá khoa học (KPKH) ở lớp mẫu giáo lớn đóng vai trò vô cùng quan trọng trong việc cung cấp những kiến thức cơ bản ban đầu cho trẻ trước khi vào lớp 1. Hoạt động KPKH giúp trẻ phát triển những kỹ năng nhận thức, kỹ năng xã hội, khả năng tìm tòi, quan sát, phân nhóm, phân loại, phán đoán và giải quyết vấn đề,... Qua đó hiểu biết của trẻ về đối tượng được củng cố và chính xác hơn, ngôn ngữ được phát triển. Trên cơ sở đó hình thành cho trẻ thái độ sống tích cực, với môi trường xung quanh. Để đạt được mục tiêu trên thì trong quá trình cho trẻ KPKH, giáo viên phải là người chuẩn bị môi trường, tổ chức và hướng dẫn để hình thành năng lực nhận thức cho trẻ (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2021).

Thiết bị dạy học nói chung và mô hình nói riêng có vai trò đặc biệt quan trọng để phát triển năng lực nhận thức cho trẻ mầm non. Qua mô hình trẻ được phối hợp các giác quan để khám phá đặc điểm của đối tượng, qua đó giúp trẻ chính xác hóa kiến thức, hình thành các biểu tượng đầy đủ và chính xác về các đối tượng. Vì vậy, việc nghiên

cứu và thiết kế các mô hình tổ chức cho trẻ KPKH nhằm phát triển năng lực nhận thức là một yêu cầu cấp thiết và có ý nghĩa đặc biệt quan trọng, vì việc thiết kế các mô hình không chỉ giúp cho trẻ có phương tiện để khám phá kiến thức về các sự vật hiện tượng xung quanh mà còn là cơ hội để giáo viên thể hiện tài năng và sự sáng tạo của mình.

2. NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Nội dung nghiên cứu

Trong bài báo này chúng tôi chỉ tập trung nghiên cứu hai vấn đề:

- Khái quát cơ sở lí luận về mô hình.
- Thiết kế các mô hình và hướng dẫn sử dụng để phát triển năng lực nhận thức cho trẻ khám phá khoa học ở trường mầm non.

2.2. Phương pháp nghiên cứu

- *Phương pháp nghiên cứu lí luận:* Để tổng hợp cơ sở lí luận cho vấn đề nghiên cứu, chúng tôi đã tìm hiểu các tài liệu về chương trình giáo dục mầm non, hoạt động KPKH và các tài liệu hướng dẫn về việc thiết kế mô hình cho trẻ KPKH.

- *Phương pháp thử nghiệm sư phạm:* Khi thiết kế mô hình chúng tôi có tổ chức cho trẻ thử nghiệm để khẳng định tính hợp lí của mô hình.

3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN

3.1. Lí luận chung về mô hình

3.1.1. Khái niệm và tính chất của mô hình

Khái niệm

Mô hình là vật cùng hình dạng nhưng làm thu nhỏ lại nhiều, mô phỏng cấu tạo và hoạt động của một vật khác để trình bày, nghiên cứu (Hoàng Phê,

¹Khoa Sư phạm, Trường Đại học Tây Nguyên;

Liên hệ tác giả: Trần Thị Thùy Trang, ĐT: 0942381418, Email: tttrang@ttn.edu.vn.